

Editorial

Tema alegerilor prezidențiale domină actualul număr al *Noii Reviste de Drepturile Omului*. Finalizarea și ca urmare publicarea *NRDO* nr. 1/2025 au fost amânate pentru ca principala analiză dedicată alegerilor prezidențiale și alte materiale relevante să poată lua în considerare al doilea tur de scrutin și rezultatul final din 18 mai a.c. Am avut astfel posibilitatea să publicăm în secțiunea MISCELLANEA declarațiile Bisericii maghiare de susținere a candidaților proeuropeni, disponibile anterior numai în maghiară. Am adăugat Apelul electoral al Prezidiului Consistoriului Superior al Bisericii Evanghelice C. A. din România.

Apelurile electorale probează și ele că alegerea lui Nicușor Dan în demnitatea de Președinte al României a fost considerată un eveniment critic pentru evoluția situației drepturilor omului în România.

În studiul său, Profesorul Corneliu-Liviu Popescu deconstruiește, punct cu punct, plângerea fostului candidat Călin Georgescu adresată CEDO și concluzionează caustic: „« Publicitatea » acordată la nivel național introducerii cererii individuale europene sugerează că procedura europeană a fost utilizată exclusiv în scopuri de propagandă politică. Acest aspect ar fi putut determina Curtea să identifice un motiv suplimentar de inadmisibilitate, respectiv caracterul abuziv al cererii. În ceea ce privește avocata care a reprezentat-o pe reclamantă în cadrul procedurii europene, într-un mod vădit contrar jurisprudenței europene clare și constante, aceasta fie că a dat dovadă de incompetență profesională, fie a exercitat o activitate profesională de avocat de conveniență”.

Având în vedere miza nu doar politică, ci și socială, a înfruntării fostului candidat la prezidențiale Călin Georgescu cu instanțele naționale și internaționale, rubrica tradițională de Sinteze la Curtea Europeană a Drepturilor Omului reproduce în întregime cauza *Georgescu c. României*. Pe urma ei, am publicat alte trei spețe relevante pentru felul în care judecătorii europeni au tratat situații implicând candidați la demnitatea de Președinte al statului „opriți pe drum” de instanțele naționale: *Rasul Guliev c. Azerbaidjanului*, *Ljube Boškosi c. Republicii Iugoslave a Macedoniei* și *Vladislav Anatolyevich Krivobokov c. Ucrainei*. În toate, argumentul de fond al judecătorilor europeni a fost că sfera art. 3 al Protocolului 1 este „alegerea legiuitorului” (alegeri libere care să asigure libera exprimare a opiniei poporului „cu privire la alegerea corpului legislativ”), și nu alegerea unui șef de stat. Excepție ar fi cazurile în care legea fundamentală a statului îi acordă Președintelui atribute de „legiuitor” – ceea ce nu fac constituțiile României, Azerbaidjanului, Macedoniei ori Ucrainei. Probabil, această limitare a Convenției europene este frustrantă în condițiile unui sistem politic în care alegerea președintelui se face prin vot universal, iar puterile sale sunt semnificative,

oricum, mult superioare celor ale unui parlamentar. Dar acestea sunt „regulile de joc” acceptate de statele membre ale Consiliului Europei.

Studiul „Alegerile prezidențiale din 2024/2025. Ce spun ele asupra relației dintre alegeri și democrație în epoca rețelelor sociale” analizează critic deciziile BEC și CCR din prima (în 2024) fază și a doua fază (anul 2025) a alegerilor pentru funcția de Președinte al României. Comentariile la deciziile naționale includ referiri la jurisprudența CEDO, relevantă pentru acest gen de cauze și direct, și indirect. Analiza apreciază că anularea alegerilor prezidențiale la 6 octombrie 2024 a corespuns competențelor și obligațiilor Curții Constituționale, iar hotărârea poate fi apreciată drept un moment memorabil în activitatea ei. În schimb, teoria extinderii competențelor CCR în „cauza Șoșoacă” transformă Curtea într-un filtru politic al candidaturilor la alegerile prezidențiale, ceea ce depășește gradul suportabil de intervenționism. În fața pericolului ca CCR să devină un jucător politic direct este necesară schimbarea legii de organizare și funcționare a Curții Constituționale.

Studiul tratează ce s-a întâmplat în România în cursul evenimentului electoral drept un studiu de caz asupra unei teme mai adânci și mai generale: cât de legitime pot fi alegerile în raport cu noile realități a rețelelor sociale? O consultare populară în condiții care o golesc de substanța ei, atât simbolică cât și practică, repune în discuție fundamentele democrației contemporane. Sugestia că nu există o „ideologie în sine” a corpului electoral, ci un electorat virtual a cărei identitate „colapsează” în timpul alegerilor, putând fi reconstruită prin intervenții externe, are nevoie de o mai amplă elaborare.

„Sinteza Jurisprudenței CNCD, criteriile rasă și etnie, pe anul 2018”, continuă proiectul mai vechi al Lilianei Ene, de a asigura cercetătorilor un acces privilegiat la jurisprudența CNCD relativ la cele două criterii cu importantă miză politică și societală. Anterior, cercetătoarea organizase materialul jurisprudențial în perioada 2008-2015. Ne putem aștepta ca în viitor Liliana Ene să aducă la zi sinteza jurisprudenței CNCD pe criteriile rasă și etnie. Rezultatul ar ajuta investigațiile de adâncime asupra „doctrinei” CNCD privitoare în particular la evoluția și coerența (incoerența) acesteia.

Secțiunea MISCELLANEA conține și o recenzie la cartea lui Mircea Tănase, *Primăvara la Bug. Noua Revistă de Drepturile Omului* l-a invitat pe scriitorul și editorul Andrei Ruse să facă recenzia cărții întrucât o considerăm un eveniment editorial excepțional. Mărturia pusă pe hârtie de un rom trecut prin experiența deportării în Transnistria motivează reflecții asupra marginalizării, nedreptății și cruzimii unor semeni față de alți semeni, manifestări care au atins proporții îngrozitoare în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial.

Noua Revistă de Drepturile Omului celebrează trecerea a 35 de ani de la revoluțiile anti-comuniste din Europa cu două documentare. În numărul trecut introdusesem o personalitate a disidenței est-germane, Markus Meckel, care a continuat să militeze pentru drepturile omului în toată perioada 1990-2025. Prin scrierile sale reproduse în română avem acum acces la ethosul său mobilizator.

Documentarul din NRDO nr. 1/2025 propune întâlnirea cu o personalitate a

științei Istoriei, Antoon De Baets, Profesor emerit de istorie, etică și drepturile omului la Universitatea din Groningen. De Baets leagă, teoretic și practic, domeniul său de specialitate, cu imperativul drepturilor omului. El a inițiat, a condus și conduce rețeaua ”Network of Concerned Historians”, punte de legătură între organizațiile internaționale pentru drepturile omului și comunitatea globală a istoricilor având drept scop protejarea istoricilor cenzurați sau persecutați. El este autorul unei teorii „a responsabilităților istoricilor bazată pe drepturile omului” construită pe pilonii responsabilității *de a respecta* și *a proteja* istoria și istoricii și a responsabilității *de a promova* istoria. Am ales să publicăm aici varianta în limba română a studiului său „Scriori deschise în societăți închise. Valorile istoricilor sub stac” (apărut în revista *History and Theory* 63, nr. 4 2024), expresiv pentru spiritul eliberator al anului 1989.

NRDO